

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 7 Sayı: 35 Volume: 7 Issue: 35
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ENFLASYON HEDEFLEMESİNİN KRİZLERLE MÜCADELEDE ESNEKLİĞİ FLEXIBILITY OF INFLATION TARGETING IN THE HASSLE AGAINST CRISIS

Mehmet Ozan CİNEL*
Devrim KARADEMİR**

Öz

1970'lerden günümüze kadar olan süreçte krizlerle iç içe yaşayan Türkiye ekonomisi, ilk kez yeni bir iktisat politikası anlayışını 24 Ocak 1980 Kararları ile benimsemiş, sonraki süreçte ihracata dönük sanayileşme politikası hayata geçirilmiştir. 32 Sayılı Karar ile finansal serbestleşmenin sağlandığı ekonomisi, 1994'le birlikte yeni ve ciddi bir krize girmiş, akabinde 5 Nisan Kararları alınmıştır. 1997 Güneydoğu Asya ve 1998 Rusya Krizleri ile 1999 Marmara Depremi'nin ardından yeni bir krize maruz kalan Türkiye ekonomisi, bunların bir sonucu olarak 9 Aralık 1999'da IMF ile yeni bir Stand-by Anlaşması yapmış, 2000 Kasım ve 2001 Şubat Krizleri'ni müteakiben "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı (GEGP)"'ni uygulamaya başlamıştır. Söz konusu süreçte fiyat istikrarını sağlama amacıyla başlangıçta 2002-2005 yılları arası için örtük Enflasyon Hedeflemesi benimsenmiş, belli bir başarının elde edilmesinin ardından ise 2006'dan itibaren açık Enflasyon Hedeflemesi'ne geçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Kriz, İstikrar Programları, Türkiye Ekonomisi.

Abstract

Living intertwined with the crisis in the process of Turkey's economy from the 1970s to the present, for the first time adopted a new approach to economic policy decisions of January 24, 1980, the export-oriented industrialization policy was implemented in the next period. Decree No. 32 provided the economy with financial liberalization, entered into a new and serious crisis in 1984, then 5 April decisions were taken. Southeast Asia in 1997 and 1998 Russian Crises and the 1999 Marmara Earthquake and then exposed to a new crisis, Turkey's economy, which the IMF on December 9, 1999 as a result has made a new Stand-by Agreement. After the November 2000 and the February 2001 Crises, the "Transition to Strong Economy Program (TSE)" has started the application. Implicit Inflation Targeting initially between the years 2002-2005 in order to ensure price stability in the said process has been adopted. Following acquisition of the success of a particular intended as inflation has started to open from 2006 onwards.

Keywords: Economic Crisis, Stabilization Programs, Turkish Economy.

Giriş

Ortaya çıktığı ülke ekonomisine sadece ekonomik düzeyde etki yapmayan aynı zamanda söz konusu ülkenin sosyal hayatını da olumsuz etkileyen ve ülke refahına zarar veren sonuçlar doğuran ekonomik krizler, tarihi boyunca çokça ekonomik kriz yaşayan ülkemiz ekonomisinde özellikler 1989'dan sonra farklı özellikler göstermeye başlamıştır. Bunun temel sebebi 1989'daki 32 Sayılı Kararla finansal serbestleşmeye geçilmesi ve sermaye hareketlerinde yaşanan serbestleşmedir.

Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde ekonomik kriz ve türleri, nedenleri, istikrar programları teorik açıdan ele alınmıştır. İkinci bölümde GEGP ve enflasyon hedeflemesi hakkında kısaca bilgi verilmesinin ardından, sonuç bölümü ile çalışma sonlandırılmıştır.

* Öğr. Gör., Ordu Üniversitesi SBMYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü.

** Dr. Öğr. Gör., Ordu Üniversitesi Mesudiye MYO.

1. Ekonomik Kriz

Ekonomik kriz, en küçüğünden en büyüğüne kadar tüm ekonomik birimlerin iç ve dış borçların arttığı, fiyatların bazen yükseldiği bazen de düştüğü, üretim seyrinin istikrarsızlaştığı, işsizliğin arttığı ve halkın genellikle siyasi iktidara olan güveninin sarsıldığı bir dönem olarak ifade edilebilir (Küçükaksoy, 2006: 104-105). Diğer bir tanımla ekonomik krizler, herhangi bir mal, hizmet, üretim faktörü veya döviz piyasasındaki fiyat ve/veya miktarlarda, kabul edilebilir bir değişme sınırının ötesinde gerçekleşen şiddetli dalgalanmalardır (Kibritçioğlu, 2001: 175).

Ekonominin kriz döneminde, bir ekonomide toplam talebin uyardığı üretim düzeyinin, o ekonominin üretim kapasitesinin tam olarak kullanımını sağlayamadığı durumda, milli gelir eksik istihdam düzeyinde gerçekleşecek, istihdam azalacak, faktör ve mal fiyatlarında genel bir düşme eğilimi gözlemlenecektir (Kınaytürk, 2006: 5). Ekonomik krizler çeşitli özellikler taşımaktadırlar (Abay ve Türkekul, 2009):

- Önceden tahmin edilemeyen ya da bilinmeyen bir anda ortaya çıkma,
- Kişiler ve firmalar için hem bir tehlike ve tehdit oluşturması hem de yeni fırsatlar ortaya çıkarma,
- Kısa ya da uzun süreli olma,
- Bir bulaşıcı hastalık gibi yayılma etkisi gösterme.

Ekonomik krizlerin genel nedenleri ise aşağıdaki gibi sıralanabilir (Aktan ve Şen, 2001:1):

- Devletin ekonomiye iktisat politikası araçları ile müdahale etmesi ekonomik krizlere neden olabilir.
- Reel ve finansal sektörlerde arz fazlalığı veya talep daralmasından kaynaklanabilir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta, gerek arz gerekse talep krizinin ortaya çıkmasının çeşitli nedenlerinin bulunduğudır,
- Ekonomik süreç içerisinde üretim, istihdam ve fiyatlar genel seviyesinde ortaya çıkan ani dönemsel hareketler ve dalgalanmalar da depresyon, hiperenflasyon, işsizlik gibi krizlere yol açabilir,
- Krizlerin, organizasyonun kendi iç yapısından ve yönetiminden kaynaklanan nedenleri de olabilir.
- Ekonomik krizlerin bir kısmı organizasyon dışı nedenlerden kaynaklanabilir. Siyasal, ekonomik, teknolojik ve ekolojik alanlardaki hızlı değişim ekonomik krizlerin ortaya çıkmasına neden olabilir.

Ekonomik krizin habercisi olan bazı göstergeler vardır (Ergenç, 2009: 11-12):

- Finansal altyapının yetersizliği, Ahlaki risk (moral hazard) ve asimetric enformasyon olgusu,
- Bankacılık sektöründeki panik,
- Faiz oranındaki yükseliş,
- Piyasadaki kreditorlerin ve uluslararası kurulların hatalı his ve önerileri.
- Zayıf makroekonomik göstergeler ve hatalı iktisat politikaları,
- Beklenen enflasyon oranındaki artış,
- Özellikle finansal piyasalardaki belirsizliğin artması ve fiyat hareketlerinde artış yaşanması,
- Menkul kıymet borsasındaki ani düşüşler,
- Para ikamesinin hızlanması,

1.1. Ekonomik Kriz Türleri

Ekonomik krizler reel krizler ve finansal krizler olmak üzere ikiye ayrılır. Reel krizler ise kendi içerisinde mal ve hizmet piyasası krizleri ve işgücü piyasası krizleri olarak sınıflandırılırken, finansal krizler de bankacılık krizi, döviz krizi ve para krizi olmak üzere üçe ayrılırlar (Kibritçioğlu, 2001: 177). Çalışmanın bu noktasında finansal krizlerin nedenleri, türleri ve söz konusu krizlere karşı uygulanan istikrar programları üzerinde durulacaktır.

1.2. Finansal Krizin Nedenleri

Finansal krizlerin dönemlere ve yaşandığı ülke veya bölgelere bağlı olarak birçok sebebi bulunabilir; ancak temel olarak üç sebep üzerinde durulmaktadır. Bunlar; finansal serbestleşme, döviz kuru politikası ve makroekonomik nedenler olarak sıralanmaktadır.

1.2.1. Finansal Serbestleşme

Serbestleşme sürecinde makroekonomik istikrarsızlıklar ve finansal yapıda görülen zayıflıklar gibi temel etkenler genellikle ekonomide finansal yönden kırılğan bir yapıya yol açmaktadır. Kırılğan yapının bir noktadan sonra sürdürülemez duruma gelmesiyle beraber kriz yaşanmaktadır (Ural, 2003: 13).

1.2.2. Döviz Kuru Politikası

Belli bir çapaya bağlanarak döviz kurunun sabitlenmesi ya da gerçek değerinin altında bir noktada baskılanması, finans sektörünü krizlere karşı daha kırılğan hale getirmektedir (Erdoğan, 2006: 7).

1.2.3. Makroekonomik Nedenler

Genişlemeci politikalar sonucunda artan enflasyonu dizginleyebilmek, dış dengeyi iyileştirmek ve varlık fiyatlarını düzeltmek amacıyla sıkı para ve maliye politikalarının uygulanması ekonomik faaliyetlerin yavaşlamasına, borcun geri ödenmesinde bazı güçlükler yaşanmasına, alınan kredilerin yeterince etkin bir biçimde kullanılmamasına yol açmaktadır (Tuğut, 2007: 41).

1.3. Finansal Kriz Türleri

Finansal kriz türleri üç başlık altında toplanmaktadır. Bunlar sırasıyla bankacılık krizi, döviz krizi ve dış borç krizidir.

1.3.1. Bankacılık Krizi

Bir ya da daha fazla bankaya güvenin sarsılması, halkın birden bire ve yaygın bir şekilde mevduatlarını geri çekmek için hücum etmesi olayı olarak tanımlanabilecek bankacılık krizinin derinleşmesinin önüne acil önlemler alınarak geçilmemesi halinde kriz yayılarak bir finansal krize dönüşür (Başoğlu, 2006). Bankacılık krizine sebep olan birçok faktör sıralanabilir (Küçükaksoy, 2006: 116-117):

- Makro ekonomik şoklar,
- Riskli faaliyetler,
- Yoğun rekabet,
- Kötü yönetim,
- Bankacılık yapısı,
- Finansal serbestleşme,
- Kısa süreli yabancı kaynaklara bağımlılık.

1.3.2. Döviz Krizleri

Bir ülkenin parasına duyulan güvenin kaybolması sonucunda spekülatif fonların yoğun bir biçimde ülkeyi terk etmeye başlamaları nedeniyle Merkez Bankası'nın tüm desteğine rağmen mevcut kurun sürdürülemezlikte ulusal paranın devalüe edilmesi ya da tümüyle dalgalanmaya bırakılması döviz krizi olarak tanımlanmaktadır (Seyidoğlu, 2001: 583). Döviz krizlerinin belli başlı belirleyicileri aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir (Aydın, 2003: 5).

* Zayıf makroekonomik göstergeler ve hatalı iktisat politikaları,

* Finansal alt yapının yetersizliği,

* Ahlaki risk ve asimetrik bilgi olgusu,

* Piyasadaki kreditorlerin ve uluslararası finans kuruluşlarının hatalı his ve ön sezileri,

* Siyasal suikast veya terörist saldırı gibi beklenmedik bazı olaylar.

1.3.3. Dış Borç Krizleri

Ülkelerin ister özel isterse kamu kesimi olsun dış borçlarını bir anda döndüremez hale gelmesi, yeni kredi bulma becerisini kaybetmesi ve bunun sonucunda borç yükümlülüklerini yerine getirememesi durumu dış borç krizi olarak ifade edilmektedir (Demiral, 2008: 44). Belli başlı dış borç nedenleri (Sarı, 2004: 6);

- Ulusal döviz miktarının yetersiz olması,
- Vadesi gelen dış borçların yine dış borçlanmayla karşılanması,
- Yetersiz iç tasarruflar,
- Kamu açıkları,
- Sanayileşme ve kalkınma çabalarının yüksek miktarda finansmanı zorunlu kılması,
- Yurt içi finansmanın yurt dışı finansmana nazaran daha pahalı olması,
- Dış ticaret ve ödemeler dengesi açıkları,
- Sanayi üretiminin büyük ölçüde ara malı ithalatına dayalı olması sebebiyle dışa bağımlı olma,
- Kısa vadeli sermaye akımlarına karşı ekonominin açık olması,
- Askeri harcamaların zaman zaman yüksek miktarlara ulaşması,

1.4. Ekonomik İstikrar Programları

Ekonomik kriz yaşayan ülkelerde krizin atlatılarak ekonominin tekrar dengeye getirilmesi sürecinde uygulanan bir dizi önlemler paketine istikrar programı adı verilmektedir. Ekonomik dengeyi kurmada yararlanılan mucizevî araçlar olmayan söz konusu programlar ve literatürde kabul gören sıkı maliye ve para politikası temeline dayanmaktadır. Bununla birlikte, programlar içerdikleri politikaların özelliklerine göre farklılaşmaktadırlar (Bahçeci, 2005: 5). Diğer bir ifade ile istikrar programları ekonomik istikrarı sağlamaya yöneliktirler, bu doğrultuda gelişmekte olan ülkelerde bazen ödemeler dengesi açığı veya enflasyon oranını düşürmek bazense her ikisini birden gerçekleştirmek amacıyla kullanılabilirler (Clein ve Weintraub, 1981).

1.4.1. Ortodoks İstikrar Programları

Ödemeler dengesini düzeltme, cari açığı düşürme ve enflasyonu düşürme amaçları doğrultusunda genellikle şu araçlar ortodoks istikrar politikaları kapsamında kullanılmaktadırlar (Parasız, 1995: 29):

- a) Para arzının kontrolü (Sıkı Para Politikası),
- b) Kamu açıklarının azaltılması,
- c) Döviz kurunun devalüasyonu,
- d) Fiyatların serbest bırakılması,
- e) Sübvansiyonların kaldırılması.

Uluslararası Para Fonu (IMF), gelişmekte olan ülkelerde görülen ekonomik istikrarsızlığı gidermek için yine bu programlar ile ilintili olarak birtakım önlemleri şart koşmaktadır (Keskin, 2004: 55-56);

- Özelleştirme uygulamalarının yapılması,
- Ekonominin dışa açık bir yapıya kavuşturulması,
- Altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi,
- Fiziki sermaye yatırımlarının yapılması,
- Döviz kurunun aşırı değerlenmesinin önlenmesi,
- Yurtiçi talebin kısılması,
- Yasal kurumsal serbestleşmenin sağlanması,
- Vergi sisteminin basitleştirilmesi ki bununla toplanan vergi miktarının artırılması hedeflenmektedir.

1.4.2. Heterodoks İstikrar Programları

Yüksek kronik enflasyon yaşayan ülkelerde enflasyonunun hızlı ve kalıcı bir şekilde düşürülmesi amacıyla uygulanan heterodoks istikrar programları, geleneksel maliye ve para politikalarının yanında ücret ve fiyat kontrollerini de içeren gelir politikasından oluşmaktadır (Kınaytürk, 2006: 27). Heterodoks programların temelinde üç dayanağı vardır (Parasız, 1995: 40).

- i. Fiyat ve Ücret Kontrolleri
- ii. Bütçe Disiplini
- iii. Sabit Döviz Kuru Politikası

2. Enflasyonla Mücadele Programı (EMP) ve Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı (GEGP)

Bu noktada enflasyonla mücadele programı (EMP) ve güçlü ekonomiye geçiş programı (GEGP) çok kısa bir şekilde ele alınmaya çalışılacak, akabinde ise enflasyon hedeflemesi ile ilgili bir bilgi verilecektir.

2.1. Enflasyonla Mücadele Programı (EMP)

9 Aralık 1999'da açıklanan ve 2000-2002 dönemi için uygulanacak olan "Dezenflasyon Programı" aslında Temmuz 1998'de IMF ile imzalanmış olan "Yakın İzleme Anlaşması"nın devamı niteliğinde olan bir stand-by anlaşması olup, söz konusu programın temel amaçları:

- i. Yapısal reformlarla desteklenerek, güçlü para, gelir, maliye ve kur politikalarının eşgüdümlü uygulanması ile 2000 yılı sonunda enflasyonun %25, 2001 sonunda %12 ve 2002'de % 7 olarak gerçekleşmesi,
- ii. Reel faiz oranlarını makul seviyelere indirmek,
- iii. Ekonomin büyüme potansiyelini artırmak,
- iv. Ekonomik kaynakların etkin ve adil dağılımını sağlamak (Uludağ ve Arıcan, 2003: 402).

2.2. Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı (GEGP)

GEGP, 14 Nisan 2001'de açıklanmış olup; temel hedefinin, kamu borçlarının sürdürülemez hale gelmesine neden olan, "borç dinamiğini kırmak" olduğu belirtilmiştir. Bozulmuş makroekonomik dengelerin kurulması ve dış kredilere bağımlılığın azaltılması da programın amaçları arasında sayılmıştır. Söz konusu amaçları ulaşma doğrultusunda enflasyon hedeflemesi önemli bir yer işgal etmekteydi.

2.2.1. Enflasyon Hedeflemesi

Türkiye, 80'lerin başından itibaren 20 yılı aşkın bir süre yüksek kronik enflasyona maruz kalmış, birçok kez enflasyon oranını düşürmek için çeşitli çözümler kullanmış ancak bir sonuca ulaşamamıştır. Enflasyonla mücadele için ilk kez 1989'da Yeni Zelanda tarafından çözümler olarak enflasyon hedeflemesi rejimi uygulanmış, uygulamanın başarısını müteakiben pek çok ülke enflasyon hedeflemesine geçmiştir. Türkiye de farklı ülkelerde elde edilen başarılı sonuçları referans alarak Şubat 2001 Krizi'nin ardından kararlaştırılan GEGP kapsamında enflasyonla mücadele için enflasyon hedeflemesine geçeceğini duyurmuştur.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken nokta; enflasyon hedeflemesi rejiminin uygulanabilmesi ve en önemlisi başarıya ulaşabilmesi için bazı ön koşulların sağlanması gereklidir. Söz konusu koşullar (Kalaycı, 2002: 279; Büyükakın ve Erarslan, 2004: 28; Tutar, 2005: 19; Orak ve Kara, 2008: 14-15);

- i. Mali üstünlük düzeyi
- ii. Gelişmiş mali sistem,
- iii. Merkez Bankası bağımsızlığı,
- iv. Tek bir nihai hedefe odaklanmak,
- v. Şeffaflık ve hesap verebilirlik olarak sıralanabilir.

Ardı ardına yaşadığı krizlerin ekonomiye yıkıcı etkilerinden sonra gerekli ön koşulları sağlayabilmek amacıyla 2002-2005 arasında örtük enflasyon hedeflemesi stratejisini uygulamış, akabinde üstü açık enflasyon hedeflemesi uygulamasına geçilmiştir.

Söz konusu süreçte Merkez Bankası'nın nihai hedefi fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmek olarak belirlenmiş, mali baskınlığı azaltmak için kamu açıklarının Merkez Bankası tarafından finanse edilmesi kısıtlanmış, hedefin hükümetle birlikte belirlenmesi kararlaştırılmış ancak gerekli para politikası aracını seçmede Merkez Bankası özgür bırakılmış, para politikası aracı olarak kısa vadeli faiz oranları seçilmiş, Para Politikası Kurulu kurulmuş, belirlenen hedeflerin, uygulama sonuçlarının ve hedeften sapmaların kamuoyu ile paylaşılması kararı alınmış, şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanması yönünde önemli adımlar atılmıştır (Yılmaz, 2010: 17-19).

Sonuç

Türkiye enflasyon hedeflemesi rejiminin başarılı bir şekilde uygulanması doğrultusunda ön koşulları sağlayabilmek amacıyla ciddi, önemli ve büyük girişimlerde bulunmuştur. Yıllarca yüksek enflasyona maruz kalan Türkiye ekonomisi için bir daha kriz yaşanmaması amacı doğrultusunda 2002-2005 yılları arasında örtük enflasyon hedeflemesi uygulanmıştır. Bu dönemde yıllar itibarı ile enflasyon oranları 2002 için % 35, 2003 için %20 ve 2004 için %12 ve 2005 için %8 olarak hedeflenirken, gerçekleşen enflasyon oranları söz konusu yıllar için sırasıyla %29.7, %18.4, %9.3 ve % 7.7 olarak gerçekleşmiş ve hedeflenen enflasyon oranlarından daha düşük seviye yakalanabilmiştir. Sağlanan bu başarının ardından Türkiye ekonomisi 2006 yılında açık enflasyon hedeflemesi rejimine geçmiş, ancak o günden bugüne başta yurtdışı kaynaklı olmak üzere yaşanan çeşitli siyasi ve ekonomik sorunlar nedeniyle nihai olarak hedeflenen %5'ten daha düşük bir enflasyon hedefine ulaşamamıştır.

KAYNAKÇA

- ABAY, Canan ve Türkekul, Berna (2009). Türkiye'de Ekonomik Krizler ve Tarıma Yansımaları.
- AKTAN, C. Can ve Şen, Hüseyin (2001). "Ekonomik Kriz-Nedenler ve Çözüm Önerileri", *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı: 41, 1
- AYDIN, Üzeyir (2003). *Türkiye'de 1980 Sonrası Dönemde Yaşanan Ekonomik Krizlerin Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAHÇECİ, S. (2005). *Ortodoks ve Heterodoks İstikrar Programları: Seçilmiş Ülke Örnekleri ve 1994 Türkiye Deneyimi*, DPT Uzmanlık Tezi, Ankara.
- BAŞOĞLU, Ufuk (2006). "Krizlerin Öngörülmesinde Sinyal Yaklaşımı", *Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi*.Uludağ, <http://iktisat.uludag.edu.tr/dergi/9/05-ufuk/ufuk.htm>
- BÜYÜKAKIN, Tahir ve Erarslan, Cemil (2004). "Enflasyon Hedeflemesi ve Türkiye'de Uygulanabilirliğin Değerlendirilmesi", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 2, 28.
- CLEİN, R. W. ve Weintraub, S. (1981). *Economic Stabilization In Developing Countries*, Washington: the Brookings Institution
- DEMİRAL, Mehmet (2008). *Türkiye'de Sıcak Para Hareketleri ve Ekonomik Krizlere Etkileri (1990-2006 Dönemi)*, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERDOĞAN, Bülent (2006). *Gelişmekte Olan Ülkelerde Finansal Krizler ve Finansal Kriz Modelleri*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERGENÇ, Y.Emre (2009). Ekonomik Krizin Nedenleri ve Çözüm Önerileri
- KALAYCI, Şeref (2002). "Parasal Hedefleme, Enflasyon Hedeflemesi ve Enflasyonist Bekleyişler: Türkiye Ekseninde Bir Değerlendirme", *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, Sayı: 2, 279.
- KESKİN, H. Ünlü (2004). *Ekonomik Krizlerde Küresel Güçler: 2001 Türkiye Ekonomik Krizi*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KINAYTÜRK, Zuhâl (2006). *1990 Yılından Sonra Yaşanan Ekonomik Krizlerin Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) Üzerindeki Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KİBRİTÇİOĞLU, Aykut (2001). "Türkiye'de Ekonomik Krizler ve Hükümetler, 1969-2001", *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı: 41, 175
- KÜÇÜKAKSOY, İsmail (2006). *Kısa Vadeli Sermaye Hareketlerinin Ekonomik Kriz Etkisi*, Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ORAK, Musa ve Kara, A. Hakan (2008). *Enflasyon Hedeflemesi*, TCMB Uzmanlık Tezleri.
- PARASIZ, İlker (1995). *Kriz Ekonomisi*, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- SARI, Müslim (2004). *Dış Borç Yönetimi ve Türkiye Uygulamaları*, TCMB Uzman Yeterlilik Tezi.
- SEYİDOĞLU, Halil (2001). *Uluslararası İktisat*, Geliştirilmiş 14. Baskı, Güzem Yayınları.
- TUGUT, Ahmet (2006-2007). "Türleri, Nedenleri ve Göstergeleriyle Finansal Krizler", *TUHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, Sayı: 4-5, 41.
- TUTAR, Eser (2005). *Enflasyon Hedeflemesinin Ön Koşulları: Türkiye'de Para Politikası Araçları ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, TCMB.
- ULUDAĞ, İlhan ve Arıcan, Erişah (2003). *Türkiye Ekonomisi*, İstanbul: Der Yayınları.
- URAL, Mert (2003). "Finansal Krizler ve Türkiye", *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*, Sayı: 1, 13.
- YILMAZ, Durmuş (2010). *Enflasyon Hedeflemesi ve Türkiye Uygulaması*, Ankara: TCMB.